

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції

**«Кліматичні зміни та сільське господарство.
Виклики для аграрної науки та освіти»**

**Київ
2020**

УДК 632.11:37:636.02 (082)

**Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Науково-методичного центру ВФПО**

Збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції «Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти», червень 2020 року. Науково-методичний центр ВФПО. – Київ, 2020. – 215 с.

Відповідальні за випуск: Л.В. Малинка, І.О. Моргун (Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»)

Редактор

Л.М. Талюта

**За точність і зміст матеріалів, достовірність і розкриття проблеми
відповідальність несуть автори публікацій**

УДК 632.11 (045)

БАРАБОЛЯ О.В., канд. с.-г. наук, доц. кафедри рослинництва;

ПОСПЕЛОВА Г.Д., канд. с.-г. наук, доц. кафедри захисту рослин;

ЖЕМЕЛА Г.П., д-р с.-г. наук, проф. кафедри рослинництва

Полтавська державна аграрно академія

ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЧИННИКІВ НА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Вплив глобального потепління на сільськогосподарське виробництво різноманітний. Мінімальне підвищення температури може суттєво поліпшити врожаї в місцях з помірно-континентальним кліматом, тоді як екстремальне потепління може призвести до зниження урожаїв [1].

Україна має досить високий продуктово-природний ресурсний потенціал вирощування сільськогосподарської продукції. Забезпечення продуктами харчування не тільки власних потреб на зернові, а й значною мірою загальносвітової місії продовольчої безпеки.

За ствердженням науковців, найближчим часом за збереження існуючих тенденцій, прогнозовані зміни клімату призведуть до істотних змін в агрокліматичних умовах вирощування сільськогосподарських культур: підвищиться теплозабезпечення, подовжиться тривалість вегетаційного та безморозного періодів року на 10–20 діб, що сприятиме поліпшенню умов проведення сільськогосподарських робіт і до зменшення втрат під час збирання врожаю. За таких умов науковці пропонують переглянути строки сівби як озимих зернових в усіх зонах її вирощування [1].

Видовий асортимент пшениці озимої в Державному реєстрі сортів рослин придатних для поширення в Україні розширюється.

Засушливі періоди під час вегетації сільськогосподарських рослин в Україні можуть зрости у 1,5–2,0 рази. Актуальним є розробка сучасних прийомів зрошення, які забезпечують стабільні урожаї.

Щоб звести ризики кліматичних змін для рослинництва до можливого мінімуму, потрібно буде пристосовуватися до нових погодних умов. Саме від успішності такої адаптації залежатиме економічна доцільність та ефективність галузі рослинництва в Україні у наступні десятиліття.

Адаптація до погодно-кліматичних умов, які змінюються, виробники сільськогосподарської продукції уже зараз вживають такі заходи:

- Зміна термінів посівної та й відповідно інших стадій вирощування залежно від кліматичних умов. Певна кількість господарств, користуючись більш раннім завершенням жнив, частину агротехнічних заходів (боротьба з бур'янами, внесення добрив) виконують ще до осінньої посівної озимих.

Збільшується кількість сільгосппідприємств, які вводять у сівозміну сидеральні культури.

- Задля збереження вологи ґрунту сільгоспвиробники вчать використовувати властивості ґрунтових екосистем, які формуються за умови зменшення глибини та інтенсивності обробітку ґрунту, а також наявності залишків із попередніх сезонів. Так, застосовують технології mini-till, а в південних регіонах, де не відбувається такого ущільнення ґрунтів, як на півночі виправданим є застосування технології no-till. Ці самі технології дозволяють зменшити ерозію ґрунту та відновити його родючість.

- Використовують насіння стійких до посух та високих температур сортів або гібридів. Обираючи насіннєвий матеріал, сільгоспвиробники обов'язково звертають увагу на його стійкість до кліматичних чинників.

- Через несприятливі погодні умови господарства переносять виконання робіт із захисту рослин на нічний час.

Щоб забезпечити майбутнє виробництво сільськогосподарських культур з врахуванням на зміну клімату, необхідно більше інвестицій у регіонально орієнтовані стратегії адаптації насіннєвого матеріалу до кліматичних умов України, це може бути вдосконалення стратегій управління технологіями в агрономії та розробці насіннєвого матеріалу, стійкого до посухи [2].

Література

1. Коробських І. О. Кліматичні зміни та сільське господарство // Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції «Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти», 10-12 квітня 2019 року. ДУ НМЦ «Агроосвіта». Київ – Миколаїв – Херсон, 2019. С. 32–33.

2. Деготюк Е. Поклик збуреної природи // The Ukrainian Farmer. 2018. № 8 (104). С. 62–64.

ЗМІСТ

<i>ГЛУПАК З.І., СИТНИК В.А.</i> Оптимізація норми висіву насіння сої залежно від групи стиглості сорту для умов північно-східного Лісостепу України	4
<i>ЛЕВЧЕНКО В.Б., ШУЛЬГА І.В., МАКСІМОВА Т.М.</i> Вивчення впливу кліматичних змін на стан пожежної небезпеки в лісових екосистемах Житомирського Полісся	6
<i>ЖЕЛЬЧИК Г.М., КОНДРАТЮК Р.Р.</i> Формування фахової компетенції майбутнього аграрія для діяльності в умовах змін клімату	14
<i>ЛЕВЧЕНКО О.С., СТАРИЧЕНКО В.М.</i> Формування зернової продуктивності та накопичення білка і крохмалю у зерні тритикале озимого залежного від погодних умов року	17
<i>КОС'ЯНЧУК Н.І., ЯНЕНКО У.М.</i> Оцінювання екологічного стану водойм	20
<i>ОНОПРИЄНКО О.В., КУЛИК М.І.</i> Мінливість вмісту білка в зерні пшениці озимої залежно від погодних умов та агротехнічних заходів вирощування	23
<i>СУРГАН О.В.</i> Адаптація технологій вирощування сільськогосподарських культур до зміни клімату в Україні	25
<i>МЕЛЬНІЧЕНКО Л.В., ПЕТРОВСЬКИЙ В.Г.</i> Вплив змін клімату на агроєкосистеми	28
<i>ЛІТВИНОВ Д.В., БОРИС Н.Є.</i> Типовість гідротермічних умов Лісостепу та їх вплив на продуктивність сільськогосподарських культур	31
<i>СТАНКЕВИЧ С.В., БЕЛЕЦКИЙ Е.Н., ЗАБРОДИНА И.В.</i> Теории, объясняющие сезонные и годовичные изменения численности насекомых	38
<i>ТРИПОЛЬСЬКА Г.С.</i> Заходи адаптації сільського господарства до зміни клімату в Україні	43
<i>Наталія ЛОБОДА.</i> Вплив зміни клімату та екстремальних явищ на розвиток сільського господарства в Україні	46
<i>МЕНЧИНСЬКА В.В., СУБОТА Т.А.</i> Проблеми впливу кліматичних умов на розвиток аграрного сектору економіки	51
<i>ТАРАРІКО Ю.О., САЙДАК Р.В., СОРОКА Ю.В.</i> Наукове забезпечення підвищення ефективності використання осушуваних земель України в умовах змін клімату	54
<i>СОЛОМОН А.М.</i> Вплив охолодження молока на мікроорганізми	60

<i>РОЖКО В.М., СОПЕГА Н.Д.</i> Зміна родючості ґрунту та ефективність вирощування пшениці озимої за різних систем землеробства в умовах ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція»	63
<i>САСІМОВА І.А.</i> Кліматичні аномалії: від історії до сьогодення	65
<i>КОЛІСНИК О.М.</i> Вплив позакоренових підживлень на зернову продуктивність кукурудзи в умовах Лісостепу Правобережного	70
<i>РУТКЕВИЧ В.С.</i> Розробка мульчувача для переробки зрізаних гілок плодкових дерев у міжряддях інтенсивного саду	73
<i>ЯКОВЕЦЬ Л.А.</i> Оцінювання зернової продукції за вмістом залишків пестицидів в умовах Лісостепу Правобережного	75
<i>БАХАРЄВА Я.В.</i> Розвиток інформаційних технологій для потреб органічного агровиробництва	78
<i>МАЛИНКА Л.В., ШИШКІНА К.І.</i> Наслідки глобального потепління	80
<i>ФЕДУРУК І.В., БАХМАТ О.М., ЧУБАЙКО О.В., ГОРОДИСЬКА О.П.</i> Особливості вирощування сої в сучасних кліматичних реаліях	83
<i>ВЛАСОВА О.В., ШЕВЧЕНКО А.М.</i> Виявлення та запобігання ризикам надзвичайного перезволоження і переосушення меліорованих земель за мультиспектральними супутниковими знімками	86
<i>ХОДАНИЦЬКА О.О.</i> Вплив регуляторів росту на вихід олії з насіння льону	89
<i>ПРОКОПОВ І.І., КРЕМІНСЬКА О.І.</i> Вплив змін клімату на вирощування сільськогосподарських культур в умовах Лісостепу України	91
<i>ВОЙТЕНКО С.Л., СИДОРЕНКО О.В.</i> Зміни клімату та виклики галузі тваринництва України	94
<i>ДМИТРУК Ю.М.</i> Системні напрями і наміри розвитку агросфери України в умовах змін клімату	97
<i>ЛЮБЧИЧ О.Г., ГРИЩЕНКО Р.Є., ГЛІЄВА О.В.</i> Формування продуктивності сорго зернового залежно від мікроклімату в агроценозі	101
<i>МАРТЕНЮК Г.М., БОРИСЕВИЧ Л.В., ФЕДОРЕНКО М.В.</i> Вивчення дисципліни «Агрометеорологія» студентами спеціальності 201 «Агрономія» в Житомирському агротехнічному коледжі	104

<i>МАЛЮК Т.В., КОЗЛОВА Л.В., ПЧОЛКІНА Н.Г.</i>	
Ресурсоощадні елементи технології краплинного зрошення черешні в умовах Південного Степу	107
<i>БІЛОУСОВА З.В.</i> Особливості настання ЧВВВ та його вплив на урожайність пшениці озимої за умов змін клімату	110
<i>ЗИМАРОЄВА А.А.</i> Вплив змін клімату на урожайність ріпака озимого на півночі України	112
<i>БАРАБОЛЯ О.В., ПОСПЄЛОВА Г.Д., ЖЕМЕЛА Г.П.</i> Вплив кліматичних чинників на сільське господарство	115
<i>ДОМАРАЦЬКИЙ Є.О., КЮРЧЕВ С.В., ПАСТУШЕНКО С.І.</i> <i>ЯКОВЕНКО А.М.</i> Вдосконалення освітніх програм спеціальності 208 «Агроінженерія» щодо врахування кліматичних змін, що відбуваються на півдні України	117
<i>РЕШЕТЧЕНКО С.І., ТКАЧЕНКО Т.Г.</i> Агрокліматичні ресурси Харківської області	121
<i>ШОВКОВА О.В.</i> Використання мікродобрив у технології вирощування сої за умов зміни клімату	123
<i>ІЛЬНИЦЬКА Т.Є., ЯГУСЕВИЧ Ю.С., ЛЕЩЕНКО Н.М.</i> Аборигенний поліський кінь. Історія, екологічне значення, актуальність відновлення популяції	126
<i>ПАНЮРА Я.Й., БОРУЦЬКА Ю.З., РИБАК С.Б.</i> Потенційний і реальний впливи кліматичних змін на агросферу України	128
<i>СВЕТЮХА Г.Ю., БУТЕНКО А.О.</i> Використання люцерни на кормові та сидеральні цілі	131
<i>ДУДКА А.А., РОМАНЬКО А.Ю., БРУНЬОВ М.І.,</i> <i>МЕЛЬНИК А.В.</i> Сучасні рішення для живлення рослин сої в умовах зміни клімату	133
<i>БІЛОКІНЬ В.О., СОРОКОЛІТ Є.М., МЕЛЬНИК А.В.</i> Перспективи вирощування нуту в зв'язку зі зміною клімату в умовах Лівобережного Лісостепу України	136
<i>БІЛЯВСЬКА Л.Г., БІЛЯВСЬКИЙ Ю.В.</i> Адаптивний потенціал сортів сої в умовах зміни клімату	138
<i>МАРЕНИЧ М.М.</i> Особливості впливу змін клімату на врожайність і якість зерна пшениці в умовах Лівобережного Лісостепу	141
<i>ФРЕЯК Г.Б.</i> Вплив умов вирощування на якість плодогідної продукції	143
<i>ГУБЕНКО Л.В., МАЛИНКА Л.В.</i> Вплив зміни кліматичних умов на вегетацію сільськогосподарських культур (на прикладі Харківської області)	147

<i>ОНИЩЕНКО О.В., ФЕДОСОВА А.О., ВЕРЕНЧУК А.О., СРЕМЕНКО О.А.</i> Агрометеорологічні умови формування врожаю олійних культур в умовах Південного Степу України	150
<i>КОТЕЛЬНИЦЬКА Г.М., ТИМОЩУК Т.М., САЮК О.А., ТКАЧУК В.П.</i> Урожайність зерна люпину вузьколистого залежно від оптимізації живлення та погодних умов	153
<i>ТКАЧУК В.П., ТИМОЩУК Т.М., ЛИСЮК В.В., БОНДАРЕВА Л.М., ТКАЧУК А.П.</i> Вплив погодних умов на ріст і розвиток рослин пшениці озимої залежно від строків сівби	159
<i>Стефанія МАЛИМОН, Вадим ЛЮЛЬЧИК.</i> Роль коледжів у будівництві екологічної держави	164
<i>ЧАЛИЙ В.І.</i> Вплив зміни клімату на розвиток галузі рослинництва: сучасний стан та майбутні виклики	167
<i>ТИМОЩУК Т.М., ПАНАСЮК К.С., КЕЛІМ Г.М. СЕРБА І.В., ГАЙДАЙ Д.М.</i> Ураження насіння зернових культур мікроміцетами	171
<i>ЧОРНОБРОВ О.Ю.</i> Біотехнології <i>in vitro</i> як інструмент збереження цінних генотипів деревних рослин в умовах глобальних змін клімату	174
<i>Михайло МАТВЄЄВ.</i> Вплив віку корів на їх молочну продуктивність	177
<i>KOMARISTAYA V.P.</i> Climatic prerequisites for outdoors microalgal culture in Ukraine	178
<i>Dariya GETYA.</i> Synthesis of Sustainable Multi-Functional Network Based on Naturally-Derived Component and Poly(Styrene)	182
<i>ШАХМАН І.О.</i> Змінення стану водних ресурсів України в умовах глобального потепління	184
<i>ЛУКЕРЧЕНКО Т.П.</i> Прояв змін клімату в Україні та їх вплив на стан водних ресурсів	187
<i>РОЖКО В.М., СОПЕГА Н.Д.</i> Вплив систем землеробства на кількісний склад ґрунтових мікроорганізмів у ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція»	190
<i>РОЖКО В.М., МАТІСЬКО В.М. КОВАЛЕНКО Є.Г.</i> Технологія нульового обробітку ґрунту	194
<i>ШАПАРЬ Л.В., МІСЄВИЧ О.В.</i> Урожайні властивості буркуну білого однорічного залежно від норм висіву насіння в умовах Південного Степу України	196

<i>ВОЖЕГОВА Р.А., ВЛАЩУК А.М., ДРОБИТ О.С., ВЛАЩУК О.А.</i> Наукове забезпечення раціонального використання ґрунтів на півдні України	198
<i>ШЕБАНИН В.С., ДРОБИТЬКО А.В., ВОЖЕГОВА Р.А., ДРОБИТ О.С.</i> Особливості формування зернової продуктивності кукурудзи в умовах зміни кліматичних умов	200
<i>ВОЖЕГОВА Р.А., БОРОВИК В.О., БІДНИНА І.О., КЛУБУК В.В., РУБЦОВ Д.К.</i> Значення сорту та його технологічне забезпечення в умовах змін клімату	202
<i>ВОЖЕГОВА Р.А., БОРОВИК В.О., БІДНИНА І.О., КЛУБУК В.В.</i> Значення сорту в умовах змін клімату	203
<i>ТИЩЕНКО А.В., ТИЩЕНКО О.Д., МАРЧЕНКО Т.Ю.</i> Інокуляція насіння люцерни бактеріальними препаратами як фактор стійкості до стресу за умов зміни клімату	205
<i>МАРЧЕНКО Т.Ю., ЛАВРИНЕНКО Ю.О., ТИЩЕНКО А.В., ЗАБАРА П.П.</i> Інноваційні елементи технології вирощування гібридів кукурудзи різних груп ФАО в умовах змін клімату	207
<i>ШАПАРЬ Л.В., МІСЄВИЧ О.В. КОНАЩУК О.П.</i> Урожайні властивості буркуну білого однорічного залежно від строків сівби в умовах півдня України	208